

KISA KLASİKLER / 93

GEORGE ELIOT

Sır Perdesi

ÇEVİRİ: ZEYNEP BİLGE

♥ can
klasik



GEORGE ELIOT

SIR
PERDESİ

Can Klasik

Sır Perdesi, George Eliot

İngilizce aslından çeviren: Zeynep Bilge

The Lifted Veil

İlk baskı: Blackwood's Edinburgh Magazine, vol. 86, 1859

Bu çeviride kaynak alınan baskı: Oxford University Press, 2009

© 2024, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: Ekim 2024, İstanbul

Bu kitabın 1. baskısı 3000 adet yapılmıştır.

Dizi editörü: Ayça Sezen

Editör: G. Bensus Albayrak

Düzeltili: Aylin Samancı Elmasdağ

Mizanpaj: Bahar Kuru Yerek

Sanat yönetmeni: Utku Lomlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Kapak illüstrasyonu: Gamze Enginer

Baskı ve cilt: Melisa Matbaacılık Yayıncılık San ve Dış Tic. Ltd.

Maltepe Mah. Davutpaşa Çiftelhavuzlar Sk. No: 16 Acar San. Sit.

Zeytinburnu, İstanbul

Sertifika No: 45099

ISBN 978-975-07-6443-1

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

Maslak Mah. Eski Büyükdere Cad. İz Plaza Giz, No: 9/25, Sarıyer / İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 43514

GEORGE ELIOT
SIR
PERDESİ

UZUN ÖYKÜ

İngilizce aslından çeviren

Zeynep Bilge

♥can

George Eliot'ın Can Yayınları'ndaki diğer kitabı:

Silas Marner, 2011

GEORGE ELIOT, İngiliz romancı, çevirmen ve gazeteci Mary Anne Evans'ın yapıtlarında kullandığı takma addır. 1819-1880 yılları arasında yaşayan Eliot, Victoria döneminin önde gelen yazarlarından biriydi. *Silas Marner*, *The Mill on the Floss*, *Middlemarch*, *Daniel Deronda*, *Aşkın Bedeli*, *Romola*, *Felix Holt* adlarındaki yedi romanı, çok sayıda şiiri ve çevirileriyle dünya edebiyatında haklı bir yer kazanırken, siyasal tavrıyla da öne çıktı. Eserlerinde özellikle kırsal kesim yaşamını, toplumdaki dışlanmış insanların sorunlarını işledi. Gerçekçi bir anlatımla yazdığı kitaplarında derin bir psikolojik boyut ve ustalıkla işlenmiş karakterler yer alırken otobiyografik öğelere de yer verdi. O dönemde kadın yazarlar kendi adlarıyla kitap yayımlarken o, takma ad olarak bir erkek adını yeğledi. Bunu, "Kadınlar yalnızca hafif aşk romanları yazar," önyargısını kırmak ve ciddiye alınmak için yaptığını açıkladı. Yaşamını sürdürmekte olduğu Chelsea'de 61 yaşında öldü.

ZEYNEP BİLGE, 1977'de İstanbul'da doğdu. Lisans, yüksek lisans ve doktora eğitimini İstanbul Üniversitesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı'nda tamamladı. Halen Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi'nde doçent olarak çalışmakta. Uzmanlık alanları edebiyat uyarlaması operalar ve Victoria dönemi İngiliz romanı olan Zeynep Bilge, aralarında *Dracula*'nın da bulunduğu çeşitli 19. yüzyıl gotik romanların İngilizceden çevirisini yapmıştır.

“Bana insan dostluğunun enerjisine dönüşenden başka
Işık verme yüce Tanrım;
İnsanlığı tamamlayan,
Büyüyen mirasın ötesinde bir güç yok.”

George Eliot

BİRİNCİ BÖLÜM

Sonum yaklaşıyor. Son zamanlarda *angina pectoris*¹ ataklarına maruz kalıyorum ve işlerin olağan akışı içinde, doktorum bana, hayatımın aylarca uzamayacağını bekleyebileceğimi söyledi. O halde, olağanüstü bir ruhsal karakterle lanetlendiğim gibi olağanüstü bir fiziksel yapıyla lanetlenmedikçe, bu dünyevi varoluşun yorucu yükü altında daha fazla sızlanmayacağım. Aksi halde –çoğu insanın arzuladığı ve ulaşmak için uğraştığı yaşa gelirim– bir kez olsun, gerçekdışı beklentinin sefaletinin gerçek önsezinin sefaletinden daha ağır basıp basamayacağını bilebilirdim. Çünkü ne zaman öleceğimi ve son anlarımda neler olacağını önceden görüyorum.

Bugünden sadece bir ay sonra, 20 Eylül 1850’de, gece saat onda bu sandalyede, bu çalışma odasında, ölmeyi arzulayarak, ardı arkası kesilmeyen içgörü ve öngöründen bıkmış, kuruntu ve umutlardan yoksun biçimde oturacağım. Ateşin içinde yükselen mavi bir alazı izlerken ve lambam zayıflarken göğsümde korkunç bir kasılma başlayacak. Boğulma hissi gelmeden önce ancak zile ulaşip şiddetle çekecek kadar zamanım olacak. Çaldığım

1. (Lat.) Kalbin oksijen ihtiyacını karşılayamadığı durumlarda ortaya çıkan göğüs ağrısı. (Ç.N.)

zile kimse cevap vermeyecek. Nedenini biliyorum. İki uşığım sevgililer ve tartışmış olacaklar. Hizmetçim, Perry'nin kendini boğmaya gittiğine inanacağını umarak iki saat önce öfkeyle evden fırlar. Sonunda Perry paniğe kapılır ve onun peşine düşer. Küçük bulaşıkçı kız bir bankta uyuyor: Zile asla cevap vermez, zil sesi onu uyan-dırmaz. Boğulma hissi artıyor, lambam korkunç bir ko-kuyla sönüyor; büyük çaba harcayarak tekrar zile uzanı-yorum. Yaşamak istiyorum ve yardım eden yok. Bilin-meyene susadım; artık susuzluğum bitti. Tanrım, biline-nin yanında kalıp ondan usanmama izin ver, buna razı-yım. Acı ve boğulmanın getirdiği ıstırapın ve tüm bunlar olurken toprağın, tarlaların, karga yuvalarının dibindeki çakıltaşlı derenin, yağmurdan sonraki taze kokunun, odamın penceresinden içeri süzülen gün ışığının, buz gibi havanın ardından hissedilen ateşin sıcaklığının üze-rine sonsuz karanlık mı çökecek?

Karanlık – karanlık – acı değil – yalnızca karanlık; ama karanlığın içinden geçip gidiyorum, düşüncem, her zaman ilerleme duygusuyla olsa da karanlıkta kalıyor..

O an gelmeden önce, huzur içinde ve gücümün ye-rinde olduğu son saatlerimi, başımdan geçen tuhaf hikâ-yeyi anlatmak için kullanmak istiyorum. Kendimi daha önce hiçbir insana tam olarak açmadım; hiçbir zaman ahbaplarımın anlayışına güvenmek için fazla yüreklen-dirilmedim. Ama hepimiz öldüğümüzde biraz merha-met, biraz şefkat, biraz iyilikle karşılaşma şansına sahi-biz; bağışlanamayanlar yalnızca yaşayanlardır – sert doğu rüzgârıyla yağmurdan yoksun bırakılanlar gibi insanların müsamaha ve hürmetinden yoksun bırakılan yaşayanlar. Kalp atarken kırın onu – bu sizin tek fırsatınız; göz hâlâ nemli, ürkek bir yakarıyla size dönebiliyorken onu buz gibi, cevapsız bir bakışla dondurun; ruhun en derin tapı-nağına haber götüren o hassas ulak kulak, nezaket tonla-

rını hâlâ algılayabiliyorken onu kalpsiz bir terbiyeyle, alaycı bir iltifatla ya da kayıtsızlığın kiskanç yapmacıklığıyla caydırın; yaratıcı beyin hâlâ adaletsizlik duygusuyla, kardeşçe kabul edilme özlemiyle zonklayabilirken –acele edin– onu enine boyuna düşünülmemiş yargılarınızla, önemsiz karşılaştırmalarınızla, dikkatsiz yanlış beyanlarınızla bastırın. Kalp yavaş yavaş sakinleşecek – “*ubi saeva indignatio ulterius cor lacerare nequit*”¹; göz yalvarmayı bırakacak; kulak sağır olacak; beyin tüm işlerden olduğu gibi tüm isteklerinden de vazgeçecek. İşte o zaman hayırsever konuşmalarınız hırsını alabilir; o zaman zahmeti, mücadeleyi ve başarısızlığı hatırlayabilir ve onlara acıyabilirsiniz; o zaman başarılı işe gereken saygıyı gösterebilirsiniz; o zaman hatalar için mazeret bulabilir ve onları unutmaya razı olabilirsiniz.

Bu önemsiz bir ders kitabı; neden üzerinde duruyorum ki? Bana çok az atıfta bulunuyor çünkü ardımda insanların onurlandıracağı herhangi bir eser bırakmayacağım. Aralarında bulunduğum sırada bende açtıkları yaraları mezarımın başında ağlayarak kapatacak hiçbir yakını yok. Yaşarken arkadaşlarımdan göreceğime inandığımдан biraz daha fazla anlayışı belki de öldüğümde yabancılarından görececek olan, hayatımın hikâyesi sadece.

Belki de çocukluğum bana, sonraki yıllar göz önünde bulundurulduğunda gerçekte olduğundan daha mutlu görünüyor. Çünkü o zaman geleceğin perdesi, diğer çocuklar için olduğu kadar benim için de aşılmazdı; onların o andaki tüm zevklerini, yarınlar için belirsiz tatlı umutlarını yaşıyordum ve şefkatli bir annem vardı – aradan geçen uzun, kasvetli yıllardan sonra bugün bile beni dizine oturttuğundaki (kollarını küçük bedenime dolamış,

1 İrlandalı yazar Jonathan Swift'in mezar taşında yer alan Latince kitabe. “Vahşi öfkenin artık kalbi parçalayamayacağı yer” anlamına gelir. (Ç.N.)

yanacağını benimkine dayamış) kucaklayışına ait hatıraya hafif bir his eşlik ediyor. Bir süreliğine beni kör eden bir göz şikâyetim vardı, o dönemde sabahtan akşama kadar beni dizinde oturturdu. O eşsiz sevgi kısa süre içinde hayatımdan silinip gitti ve çocuksu bilincimde bile hayat, neşesini yitirmekteymiş gibiydi; eskisi gibi yanımda seyisle küçük beyaz midillime biniyordum ama ben midilliye binerken bana bakan sevgi dolu gözler, geri döndüğümde beni kucaklamak üzere açılan mutlu kollar yoktu. Belki de annemin sevgisini, hayatın diğer zevklerini eskisi gibi tatmaya devam eden yedi-sekiz yaşındaki çoğu çocuğun özleyeceğinden daha çok özliyordum çünkü kesinlikle çok hassas bir çocuktum. Yankı yapan ahırlarda atların yürüyüşünün zeminde çıkardığı seslerin, seyislerin çınlayan yüksek seslerinin, babamın at arabası avludaki kemerin altından fırtına gibi geçerken köpeklerin gürleyerek havlamalarının, öğlen ve akşam yemeklerini haber veren gongun çınlamasının bende yarattığı korku ve tatlı heyecan karışımı duyguyu hâlâ hatırlıyorum. Zaman zaman duyduğum askerlere ait ölçülü ayak sesleri –zira babamın evi büyük kışlaların olduğu bir kasabanın yakınındaydı– beni ağlatıp titretirdi ama yine de geçip gittiklerinde tekrar gelmelerini isterdim.

Sanırım babam benim tuhaf bir çocuk olduğumu düşünüyordu ve bana pek düşkün değildi; gerçi ebeveynlik görevleri olarak gördüğü şeyleri yerine getirirken çok özenliydi. Ama hayatının yarısını çoktan geçmişti ve tek oğlu ben değildim. Annem onun ikinci karısıydı ve annemle evlendiğinde kırk beş yaşındaydı. Sert, taviz vermeyen, son derece düzenli bir adamdı, aileden bankacıydı ancak aktif toprak sahibinin gittikçe gelişen işiyle, taşra etkisinin peşindeydi: Havadan etkilenmeyen, melankoli ya da keyif nedir bilmeyen, her zaman kendi gibi olan insanlardan biriydi. Ona büyük hayranlık duyardım ve onun yanındayken her zamankinden daha ür-

kek ve duyarlı görünürdüm; bu muhtemelen beni hali-hazırda Eton'da uzun boylu bir genç olan ağabeyim için uyguladığı kuralcı plandan farklı bir yöntemle eğitime niyetinde haklı olduğunu ispatlamaya yardımcı olan bir durumdu. Ağabeyim onun temsilcisi ve vârisi olacaktı, elbette bağlantılar kurmak adına Eton ve Oxford'a gitmesi gerekirdi: Babam, Latin taşlamacıların ya da Yunan oyun yazarlarının aristokratik bir konuma ulaşma konusundaki etkilerini küçümseyecek bir adam değildi. Ama özünde "o ölü ama hükümran ruhlar"¹ pek saygı duymuyordu; Potter'ın *Aiskhylos*'unu okuyarak ve Francis'in *Horatius*'una dalarak bağımsız bir fikir oluşturma hakkını kendinde buluyordu. Bu olumsuz görüşe, madencilik spekülasyonlarıyla yakın geçmişteki bağlantısından kaynaklanan olumlu bir görüş, yani, bilimsel bir eğitimin küçük bir oğul için gerçekten yararlı bir eğitim olduğu görüşünü ekledi. Ayrıca, benim gibi utangaç ve hassas bir erkek çocuğun, özel okulun zorlu deneyimiyle karşılaşmaya uygun olmadığı açıktı. Mr. Letherall bunu çok kararlı bir şekilde dile getirmişti. Mr. Letherall, bir gün küçük başımı kocaman ellerinin arasına alıp araştırmacı ve şüpheli bir tavırla kafamın orasına burasına bastırıp ardından iri başparmaklarını şakaklarıma koyup beni biraz kendinden uzaklaştırıp parıldayan gözlük camlarının ardından bana bakan, gözlüklü iriyarı bir adamdı. Düşünceleri onu rahatsız etmiş benziyordu çünkü sertçe kaşlarını çattı ve başparmaklarını kaşlarımin üzerinde gezdirerek babama şöyle dedi:

"Kusur orada, beyefendi – orada ve burada," diye ekledi, başımın üst yanlarına dokunarak, "fazlalık burada. Bu öne çıkarılmalı efendim ve bu uykuya yatırılmalı."

1. İngiliz şair Lord Byron'ın "Manfred" adlı 1817 tarihli dramatik şiirine gönderme yapılmaktadır. (Ç.N.)



Victoria döneminin öne çıkan kadın yazarlarından George Eliot, **Sır Perdesi'**nde her zamanki gerçekçiliğinden uzaklaşarak romantik, trajik hatta doğaüstü denebilecek bir anlatıcı yaratıyor. Döneminin frenoloji ve manyetizma gibi sözde bilimlerinden etkilenen Eliot'ın tek bilimkurgu eseri sayılan bu uzun öykü, insan ruhunun kuytu köşelerini yokluyor ve hayatın kader, beklenti, bilinmezlik, ölüm, saklı kötülük, tecrit, saplantılı tutku gibi karanlık ve gizemli yanlarını sorguluyor.

#kısaklasiker #ingilizklasikleri #gotik #altıncıhis #tecrit #bilinmezlik

Kapak illüstrasyonu: Gamze Enginer

 **can**

 canyayinlari.com |  |  |  canyayinlari

uzun öykü

ISBN 978-975-07-6443-1



9 789750 764431